



KLP-fondene

RAPPORT OM ANSVARLIGE INVESTERINGER

2024

KLP-fondene

KLP Kapitalforvaltning AS er et av Norges største kapitalforvaltningsselskaper og Norges ledende indeksforvalter. Selskapet forvalter rundt 880 milliarder kroner for virksomheter i KLP-konsernet og eksterne kunder.

Selskapet forvalter 45 norskregistrerte verdipapirfond (KLP-fondene), fordelt på 14 indeksnære aksjefond, fire faktorfond, ti svanemerkede fond, ett aktivt aksjefond, ti rentefond, åtte fondspakker (hvorav fire svanemerkede) og to spesialfond. Selskapet har stort fokus på automatiserte operasjonelle prosesser og effektiv drift, slik at selskapet klarer å levere forvaltningsløsninger til konkurransedyktige priser.

Styret i KLP Kapitalforvaltning og i Kommunal Landspensjonskasse har etablert retningslinjer for KLP og KLP-fondene (KLP) som ansvarlig investor og eier. KLP Kapitalforvaltning er ansvarlig for å utøve strategien og ivareta KLP-konsernets ambisjoner om å være en ledende aktør på området.

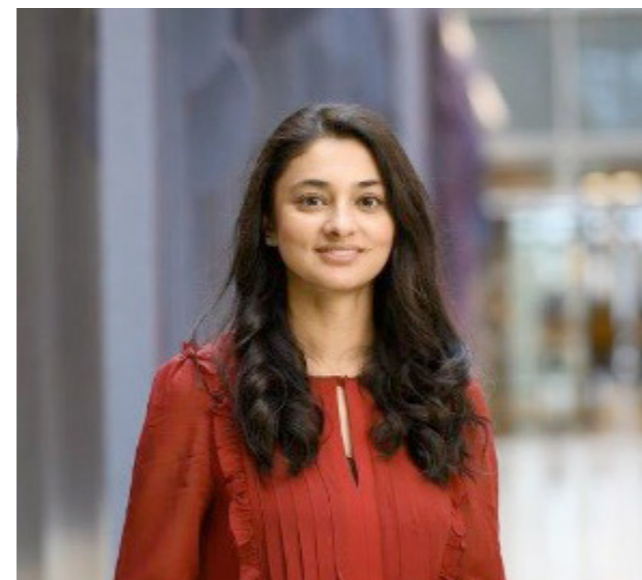
KLPs investeringer har et langsiktig perspektiv. Målet er å få best mulig avkastning på pensjons- og sparepengene. For at verdien av investeringene skal øke over tid, må den underliggende økonomiske aktiviteten være ansvarlig og bærekraftig.

KLPs arbeid med ansvarlige investeringer er forankret i FNs klima, natur- og bærekraftsmål. Disse er vedtatt for å sikre trygge og velfungerende samfunn og bidra til bærekraftig utvikling. Målene oppsummerer de viktigste utfordringene verden står overfor, og gir konkrete mål som stater, næringsliv, akademia og sivilsamfunn må samarbeide om for å sikre en bærekraftig utvikling.

I Årsrapport KLP-fondene finner du informasjon om alle KLP-fondene, inkludert bærekraftsrelaterte opplysninger (SFDR) og verdipapirene fondet investerer i. I denne rapporten gis det en redegjørelse for hvordan KLP og KLP-fondene etterlever retningslinjer som ansvarlig investor deriblant utøvelse av aktivt eierskap som følge av Verdipapirloven og krav for svanemerkede fond. Begge rapportene finner du her: <https://www.klp.no/sparing-og-fond/spar-i-fond/rapporter>



FNs BÆREKRAFTSMÅL



Kiran Aziz er leder for ansvarlige investeringer i KLP Kapitalforvaltning. Spørsmål om rapporten eller KLPs arbeid med ansvarlige investeringer kan sendes til Kiran.Aziz@klp.no



Ann-Elisabeth Tunli Moe er leder for fond i KLP Kapitalforvaltning. Spørsmål om fondene kan sendes til Ann-Elisabeth.Tunli.Moe@klp.no



“Våre kunder har en forventning om at vi hver eneste dag bidrar til god avkastning og bidrar til at selskapene tar ansvar gjennom å etterleve regler og normer”

Ann-Elisabeth Tunli Moe

Hvordan være en ansvarlig investor?

KLP-fondenes strategi som ansvarlig investor

Vårt fremste ansvar er å sikre en langsiktig verdiskaping for våre eiere og kunder. KLP Kapitalforvaltning forvalter rundt 880 milliarder kroner, som er investert i over 7000 selskaper. Dette medfører at vi er eksponert for flere ulike typer bærekraftsrisikoer.

Selv om vi er bredt investert og ofte en liten eier i selskapene, bruker vi flere virkemidler aktivt for å påvirke selskapene til bærekraftig utvikling og verdiskaping. Målet er ikke å eliminere risikoen, men å være bevisst på risikoen og bruke ressurser målrettet til å redusere den.

EIERSKAPSUTØVELSE

Målet for KLP og KLP-fondene er å være en pådriver for en bærekraftig forretningsdrift i tråd med internasjonale normer og kundenes forventninger til oss som forvalter.

Med så mange selskaper i porteføljen, prioriterer vi vår eierskapsutøvelse til utvalgte selskaper basert på en vurdering av KLP og KLP-fondenes fokustemaer, sektortilhørighet, geografisk beliggenhet og risiko for normbrudd. Kombinasjonen av disse faktorene avgjør hvilken påvirkningsmulighet vi har som eier, og dermed hvilke metoder vi benytter.

Rutinemessig screening mot våre produktkriterier, oppfølging av enkelt-selskaper involvert i kontroverser, og selskaper innen prioriterte områder, utgjør en viktig del av ressursbruken knyttet til eieroppfølging. I tillegg får vi mange henvendelser fra kunder og andre interessenter angående spesifikke selskaper og problematiske områder. Disse henvendelsene inneholder ofte ny informasjon eller perspektiver og kan dermed også påvirke vår eierskapsutøvelse.

For å oppnå størst mulig effekt, og for å løfte standarder og praksis innad i finanssektoren, søker vi samarbeid med andre investorer. Der det er hensiktsmessig fremmer vi dessuten våre synspunkter og skaper oppmerksomhet rundt viktige temaer gjennom media.

Som eier i selskaper kan vi også påvirke ved å stemme for KLP og KLP-fondenes eierrettigheter på selskapenes generalforsamlinger. Gjennom en analytisk og systematisk stemmegivning bidrar vi til god eierstyring og selskapsledelse i de selskapene KLP er eier.

UTREKK

Vi vil ikke oppnå finansiell avkastning for enhver pris. Ekskludering er en siste utvei hvis et selskap ikke viser evne til endring og forbedringer. Eksklusjonskriteriene er knyttet til grove eller systematiske brudd på anerkjente internasjonale normer, som FN-konvensjoner om menneskerettigheter, miljøvern, arbeidstakerrettigheter og korrupsjon.

Samtidig kan eksklusjoner by på utfordringer om for mye av referanseindeksen ekskluderes. Det er i kundenes interesse at vi evner å påvirke selskaper til forbedring og raskere omstilling, fremfor å ekskludere de samme selskapene. Samtidig styrker det vår påvirkningskraft at eksklusjon er et reelt virkemiddel.

KLP er åpen om hvilke selskaper som utelukkes fra fondene og hvorfor de utelukkes. Beslutningen om å offentliggjøre begrunnelsen for ekskluderingene handler om å bidra til mer kunnskap og oppmerksomhet om kritikkverdige forhold. Dette mener vi gir større påvirkningskraft og har en disiplinerende effekt også på andre selskaper. Det gir dessuten informasjon til andre investorer, slik at de kan vurdere hvorvidt forholdene er brudd på deres egne retningslinjer for investeringer. Målet er at arbeidet med ekskluderinger skaper ringvirkninger utover påvirkningen på det enkelte selskap som blir ekskludert.

KLP investerer ikke i selskaper som produserer våpen som bryter med grunnleggende humanitære prinsipper (kjernevåpen, landminer og klasebomber), eller selskaper som produserer tobakk eller cannabis til rusformål. KLP investerer heller ikke i selskaper med mer enn fem prosent av sine inntekter fra kull, oljesand, alkohol, pengespill eller pornografi.

INVESTERINGER SOM GJØR MER

KLP Mer Samfunnsansvar er en familie med ti svanemerkede fond: fire aksjefond, to rentefond og fire fondspakker. Med de svanemerkede fondene kan du være trygg på at pengene er investert i selskaper som blir rangert høyt på samfunnsansvar, og holdes ute av blant annet fossil energi, våpen og tobakk. Kriteriene fondene skal følge ligger offentlig tilgjengelig. Det gjør også listen over hvilke selskaper fondene er investert i og hvilke selskaper fondene utelukker. Slik skal det være enkelt å finne ut hvilke kriterier fondene forvaltes etter, og hva fondene er investert i. Mer informasjon om forvaltningen av de svanemerkede fondene i 2024, finner du på sidene 14-24.

INTERNASJONALE NORMER

Vårt arbeid bygger på internasjonalt anerkjente prinsipper. Gjennom vårt medlemskap i *FNs Global Compact* har vi forpliktet oss til å:

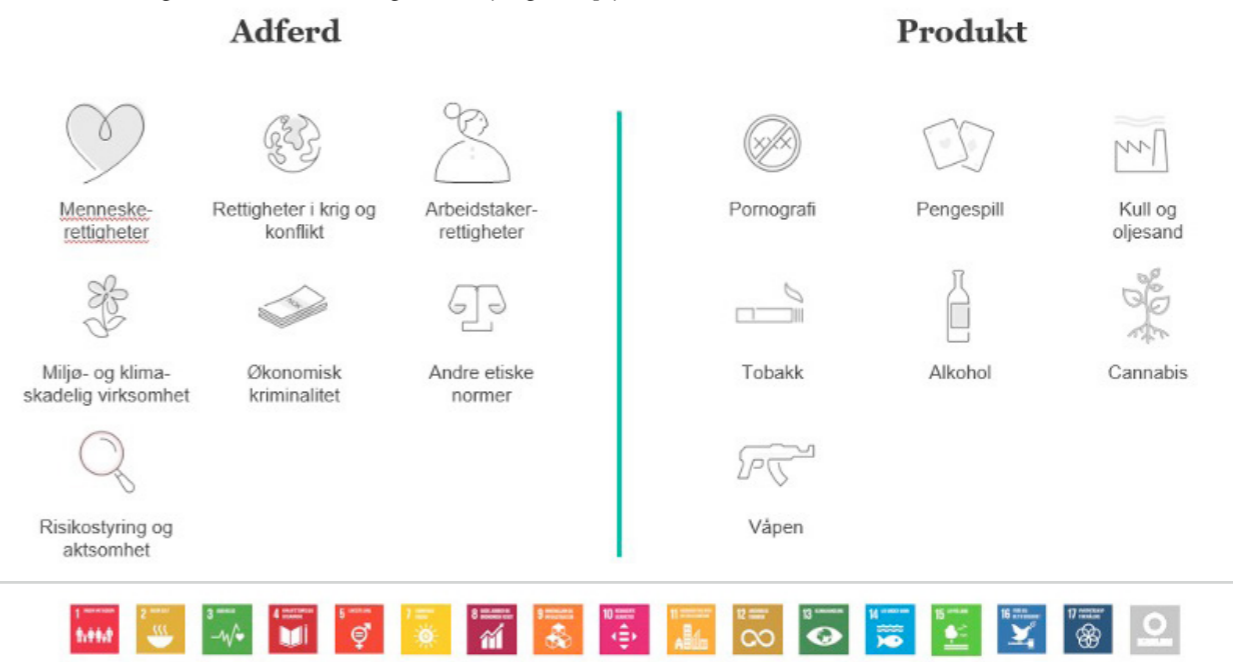
- Støtte menneskerettighetene og sikre at selskapene vi er investert i ikke medvirker til brudd.
- Anerkjennelse internasjonale arbeidstakerrettigheter, deriblant retten til fagforeningsfrihet og kollektive forhandlinger, avskaffelse av tvangsarbeid, barne arbeid og diskriminering.
- Støtte «føre var»-prinsippet i miljøspørsmål, og ta initiativ til å fremme miljøansvar.
- Bekjempe økonomisk kriminalitet som korrupsjon, hvitvasking og aggressiv skatteplanlegging.

OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper, FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, samt FNs klima- og bærekraftsmål er også viktige normer vi forholder oss til. KLP har undertegnet FNs prinsipper for ansvarlige investeringer (UNPRI) og dermed sagt at vi blant annet skal implementere miljø-, sosiale og selskapsstyringstemaer i våre investeringsanalyser og beslutningsprosesser.

LES MER OM HVA VI IKKE INVESTERER I:
www.klp.no/om-klp/samfunnsansvar/hva-vi-ikke-investerer-i

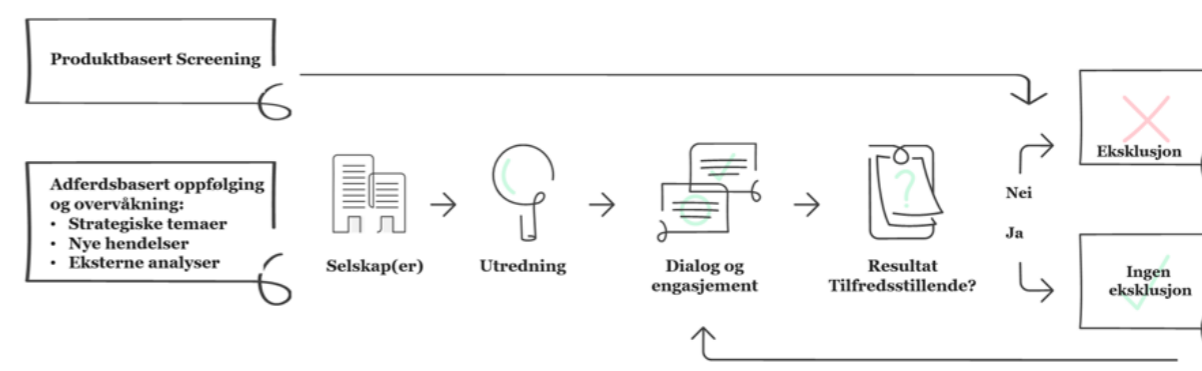
DET VI IKKE INVESTERER I

KLP utelukker selskaper som bryter med internasjonale standarder med utgangspunkt i adferdsbaserte eller produktbaserte kriterier. Rammen for eksklusjonskriteriene er de ti prinsippene til FNs Global Compact. Disse prinsippene omhandler menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø og korrupsjon.



SLIK JOBBER VI MED EKSKLUDERINGER OG INKLUDERINGER

Selskapene i KLPs investeringsunivers overvåkes kontinuerlig for brudd på våre etiske retningslinjer. Alle saker følger en bestemt prosess før en beslutning om eventuell ekskludering blir tatt:



2024 i korte trekk

KLP Kapitalforvaltning forvalter totalt 45 fond, som alle følger KLP-fondenes retningslinjer for ansvarlige investeringer. Som en langsiktig forvalter av pensjons- og sparemidler bidrar vi til omstilling til et mer bærekraftig samfunn gjennom *selskapsoppfølging, standardheving i strategiske sektorer* og innspill til *rammevilkår for mer bærekraftige investeringer*.

Strategiske tema og sektorer

I 2024 HAR VI SPESIELT FULGT OPP TEMA OG SELSKAP MED AKTIVITET KNYTTET TIL:

- **Klima** – klimaomstillingsplaner i høyutslippssektorer
- **Biologisk mangfold** – avskoging, oppdrettsnæring og gruvedrift
- **Menneskerettigheter** i krig og konflikt
- **Arbeidstakerrettigheter**, med særlig fokus på retten til å fagorganisering
- **Barnerettigheter**
- **Økonomisk kriminalitet** – korrupsjon
- **Kjønnsbalanse** i ledelse og styret

Investorsamarbeid og kampanjer:

- **Asian Corporate Governance Association**, koordinert samarbeid mellom investorer, selskaper og tilsynsmyndigheter for å fremme effektiv og god eierstyring og selskapsledelse i Asia
- **ChemSec**, kampanje for utfasing PFAS («evigvarende» kjemikalier)
- **Climate Action 100+**, koordinert investordialog med selskapene med de høyeste klimagassutslippene
- **FAIRR**, kampanje for alternative proteinkilder
- **FAIRR**, kampanje for å redusere forurensning fra globalt landbruk
- **Global Child Forum**, kampanje for å oppfordre selskaper til å prioritere og fremme barnerettigheter i deres virksomheter
- **IPDD**, investor policy dialog for å redusere avskoging
- **Labour Rights Investor Network**, globalt investornettverk med fokus på retten til fagorganisasjonsfrihet og kollektive forhandlinger
- **Nature Action 100**, koordinert investordialog med selskaper med spesielt høy naturpåvirkning
- **OXFAM**, koordinert investordialog for å fremme aksjonærforslag som oppfordrer oljeselskaper til å være åpne om skatt betalt i hvert land de opererer i
- **SHARE**, koordinert investordialog til å fremme aksjonærforslag knyttet til fagorganisasjonsfrihet og kollektive forhandlinger
- **Spring**, investordialog koordinert av UN PRI med hovedvekt på tap av biologisk mangfold
- **Working Group on a Deforestation-Free Automotive Industry**, investordialog med hovedvekt på avskoging i Brasil knyttet til lær i bilseter

Rammevilkår for bærekraftig finans

Bidrar regelmessig med innspill til offentlig debatt gjennom forskjellige mediekkanaler, inkludert fast spalte i E24.



Selskapsoppfølging 2024

STEMMEGIVNING:

8 254
Generalforsamlinger

20%
Stemmer mot styret

Støttet **74%** av
aksjonærforslag knyttet
til ESG

SELSKAPSKONTAKT:

255
Initiert eller
gjennomført

52
Relaterte ESG
forbedringer

EKSKLUDERT:

47
Selskaper¹

21%
Brudd med
adferdskriterier

79%
Brudd med
produktkriterier

KLIMA:

17%²
Selskaper i KLP-fondene
med klimamål i tråd med
1,5 graders målet

29
Styrer KLP stemte
mot grunnet klima og
natursaker

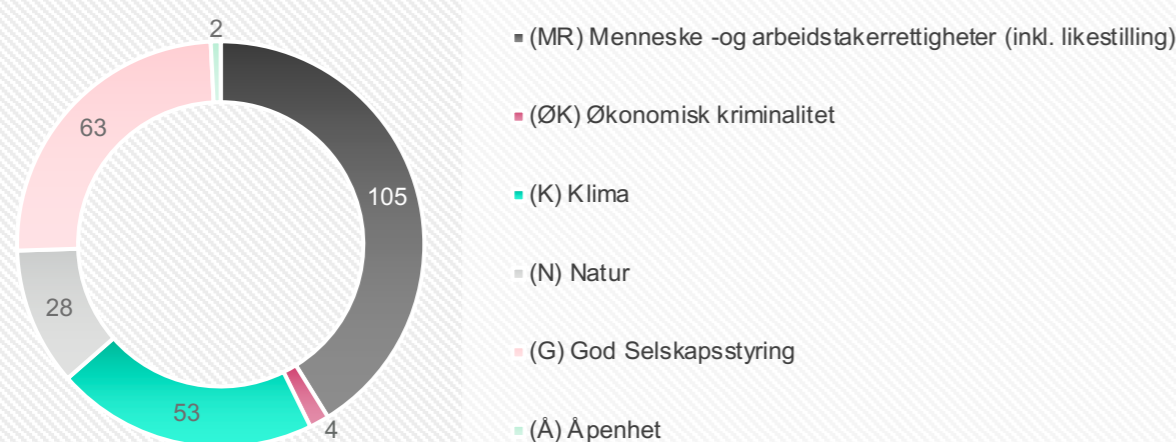
62%³
Selskaper i Svanefondene
med klimamål i tråd med 1,5
graders målet

Eierskapsutøvelse i KLP og KLP-fondene i 2024

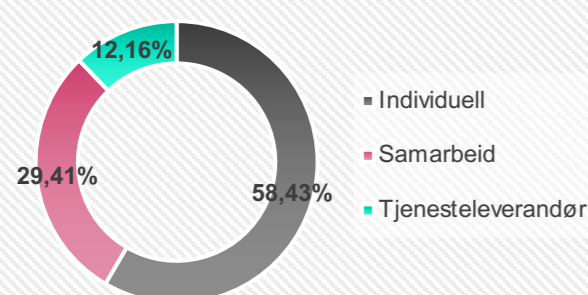
KLP og KLP-fondene (heretter KLP) bruker sitt eierskap til å påvirke selskapers adferd og redusere deres negative påvirkning på bærekraftsfaktorer. Dialog med selskapets styre og ledelse, samt relevante fagspesialister er blant de viktigste virkemidlene i vårt arbeid med aktivt eierskap. KLP og KLP-fondene søker dialog ved strategisk viktige temaer eller ved enkelte hendelser i selskaper som krever at ledelsen gjør endringer.

I løpet av 2024 har vi initiert 255 unike selskapsdialoger, der prioriterte temaer blant annet har vært klimaomstilling i høyutslippssektorer, avskoging, ansvarlig gruvedrift, likestilling og mangfold, korrupsjon, barnerettigheter og menneskerettigheter i krig og konfliktsituasjoner. Nærmere 90 prosent av dialogene hadde søkelys på forbedring av selskapets retningslinjer innen ulike områder og etterlevelse av disse.

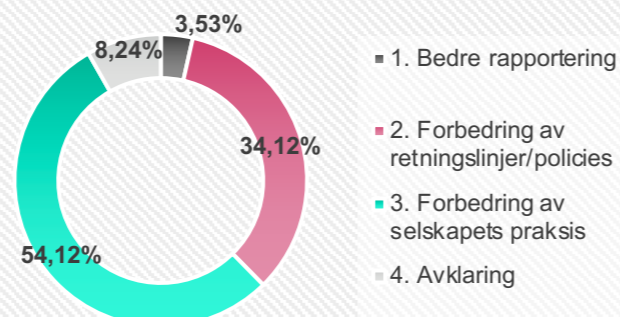
Antall dialogene per bærekraftstema



Type av engasjement



Formålet med dialogene



KLIMA OG NATUR

For å bidra mest mulig effektivt til klimaomstilling og redusert belastning på natur fra selskapers virksomhet, koordinerer KLP mye av eierskapsarbeidet med andre investorer. Dette gir større samlet investor-vekt inn mot selskapene, og vi dekker langt flere selskaper sammen enn vi gjør alene. Oppfølgingen mot børsnoterte norske selskaper gjennomføres i større grad individuelt eller i et uformelt samarbeid med andre norske finansaktører. I løpet av 2024 har vi jobbet med følgende innen klima og natur:

- KLP har vært aktivt med i initiativer organisert under Climate Action 100+, Nature Action 100 og PRI Spring. Vi har hatt en mindre aktiv rolle, men gitt støtte til initiativer organisert av ChemSec (utfasing av ikke-nedbrytbare kjemikalier) og FAIRR (naturbelastninger knyttet til kvegdrift og mer bærekraftig proteinproduksjon).

- Den Australiske organisasjonen ACCR (Australasian Centre for Corporate Responsibility) har dokumentert betydelige mangler i Shell sin rapportering av lobbyaktivitet overfor myndigheter i land de opererer (In the dark: gaps in Shell's climate lobbying disclosures - ACCR), spesielt i fremvoksende økonomier. Som en oppfølging av dette fremmet ACCR sammen med KLP og en annen investor et aksjonærforslag med krav om større åpenhet. Shell erkjente raskt at det var rom for forbedring og kommenterte offentlig at de vil styrke sin rapportering. På denne bakgrunn har gruppen hatt en rekke samtaler med Shell med sikte på å klargjøre omfanget av Shells rapporteringsforpliktelser. Resultatet av samtalene ble betydelige og konkrete forpliktelser fra Shell til større åpenhet og videre samarbeid med ACCR om neste rapportering. Formålet med aksjonærforslaget ble dermed nådd gjennom dialog og forslaget ble formelt trukket fra generalforsamlingens agenda. Forventningen er nå at Shell setter en høy standard for offentliggjøring av lobbyaktivitet knyttet til energi- og klimapolitikken i land de opererer, og at også andre selskaper vil strekke seg etter denne.

- I 2024 prioriterte vi spesielt oppfølging mot Equinor, Yara og oppdrettsselskaper.

- KLP har i 2024 styrket kravene til klimaomstillingsplaner ved kjøp av obligasjoner som holdes til forfall. Vi har hatt dialog med en rekke selskaper for å klargjøre KLPs forventninger til vitenskapsbaserte omstillingsplaner.

- KLP har styrket sitt engasjement mot selskaper innen metall- og gruveindustrien og spesielt fulgt opp selskaper registrert i Kina. Gruveselskapene har, i kraft av sin virksomhet, høy risiko for å bidra til klima- og miljøskader og bør derfor kunne presentere relevante data for klimautslipp og miljøpåvirkning og et sterkt rammeverk for risikostyring. KLP har hatt eller forsøkt å få kontakt og dialog med en rekke selskaper for å diskutere åpenhet om og strategier knyttet til klima- og naturrisiko. Videre stemte KLP mot styret i syv selskaper som ikke offentliggjør vesentlige bærekrafts data, og som heller ikke har svart på KLPs forespørsler om oppdatert informasjon eller dialog om ambisjoner og risikostyringsstrategi.

MENNESKE-OG ARBEIDSTAKERRETTIGHETER

I løpet av året har vi kontaktet over 100 selskaper for å forstå hvordan selskapene håndterer risikoer knyttet til menneske- og arbeidstakerrettigheter. Vi har dessuten delt våre forventninger, samt behov for områder som kan styrkes. Her er noen utvalgte eksempler som viser dette arbeidet:

- Saken knytter seg til Aker BPs oppkjøp av Lundin Energy ABS (Lundin Energy) olje- og gassvirksomhet i Norge. Det foreligger anklager om at Lundin Energy bidro til alvorlige og systematiske menneskerettighetsbrudd og folkerettsbrudd i Sudan i perioden 1997 til 2003. Norsk Folkehjelp har sammen med andre sivilrettsorganisasjoner klaget Aker BP ASA og Aker ASA inn til OECDs kontaktpunkt i Norge. Det er anført at fusjonen mellom Aker BP ASA og Lundin Energy Norway vil føre til at ofrene i Sør-Sudan er unnatt retten til effektivt rettsmiddel. OECDs kontaktpunkt har tatt deler av klagen til behandling, hvilket omhandler forventningene til selskapenes aksjonsvurderinger i forbindelse med transaksjonen. Norsk Folkehjelp fremmet forslag, hvor de ba Aker BP om å forklare sin posisjon og respondere på ofrenes bekymringer. KLPs vurdering av saken er at forslaget andre avsnitt er i tråd med de forventningene som stilles i åpenhetsloven, herunder FN's veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter. KLP støttet derfor andre avsnitt i forslaget og ga en offentlig begrunnelse som kan leses [her](#).

- KLP fortsatte sitt arbeid med vurdering av den årlige listen fra NGO Shipbreaking Platform. Dette er en koalisjon av miljø-, menneskerettighets- og arbeidsrettighetsorganisasjoner som arbeider for å fremme kunnskap om uansvarlig skraping av skip. Hvert år publiserer de en liste av selskaper som har hugget skip blant annet i Bangladesh, India og Pakistan. Alle tre land er kjent som høyrisiko områder for opphugging av skip, både med tanke på miljø- og arbeidstakerrettigheter. ILO rangerer skraping av skip blant de farligste yrkene i verden. Samtidig har det de siste årene vært en del positiv utvikling i Sør-Asia. Bangladesh og Pakistan har nylig sluttet seg til Hong Kong-konvensjonen (HKC), og det er et økende antall verft i India som er sertifisert til å møte kravene fra EU og HKC. I 2024 har vi fulgt opp 9 selskaper med spørsmål om retningslinjer og praksis for ansvarlig skraping av skip. Fra dialogene ser vi at selskapene tar dette stadig mer på alvor, og flere bidrar aktivt til å løfte standarder i verftene hvor de velger å sende sine skip til skraping. Samtidig kan forholdene endre seg fort på verftene avhengig av hvem som er oppdragsgiver. Det er derfor behov for kontinuerlig oppfølging fra både selskapene og oss som investorer.

- Etter starten av Gaza-krigen har vi fulgt opp flere selskaper og vurdert nærmere 60 selskaper basert på informasjon fra databasen "Don't buy into occupation", samt informasjon fra FN's Høykommissær for menneskerettigheter for selskapenes eventuelle medvirkning. Etter en grundig vurdering besluttet vi i juni å utelukke Caterpillar Inc. fra våre investeringer. Dette er begrunnet i uakseptabel risiko for at selskapet kan bidra til brudd på menneskerettigheter i krig- og konfliktsituasjoner og folkeretten i de okkuperte palestinske områdene.

- KLP har i samarbeid med andre investorer sendt brev til ledelsen av Tesla og Amazon om deres etterlevelse av respekt for organisasjonsfrihet. Ingen av selskapene har vært villige til å gå i dialog om dette temaet. Vi har derfor støttet aksjonærforslag på generalforsamlingen til Tesla som en eskalering. Videre har vi vært med å fremme aksjonærforslag hos Amazon for å flagge våre forventninger til styret. I tillegg har vi ved flere anledninger løftet problemstillingen i den offentlige debatten gjennom blant annet uttalelser i media.

- I flere år har KLP hatt dialog med Volkswagen om deres operasjoner i Xinjiang Kina. Hovedtemaet har vært selskapets tiltak for å hindre tvangsarbeid i sine verdikjeder gitt den høye risikoen som ligger i Xinjiang-regionen. Ved slutten av 2024 ble det kjent at selskapet har solgt sin virksomhet grunnet langvarig press fra investorer som KLP.

- KLP fortsatte sitt samarbeid med Global Child Forum (GCF). Gjennom dette samarbeidet har vi sendt brev til 35 selskaper innen Mat & Drikkevarer, og Informasjonsteknologi & Telekommunikasjon om deres praksis rundt markedsføring av varer og tjenester til barn. Grunnlaget for utvalgte selskaper ligger i GCF's benchmark, som måler hvor godt selskapene tar hensyn til barnrettigheter i sin virksomhet. Nærmere 40 prosent av selskapene har respondert på brevet enten ved en nærmere gjennomgang av sine retningslinjer eller dialog med GCF. Ytterligere 38 brev ble sendt i 2024. Flere selskaper har også forbedret sin rangering i GCF Benchmark for 2024 sammenlignet med resultatene i 2023.

MENNESKERETTIGHETER, LIKESTILLING OG GODT STYRESETT I SAUDI ARABIA:

- KLP og KLP-fondene besluttet i desember 2023 å utelukke 12 selskaper fra sine investeringer etter en aktsomhetsvurdering av selskaper børsnotert i Saudi Arabia, Qatar, De forente arabiske emirater og Kuwait. Samtidig ble det åpnet opp for å inkludere andre børsnoterte selskaper fra disse landene i KLPs porteføljer.

- I løpet av 2024 fulgte vi opp 15 av selskapene fra Saudi Arabia som ble inkludert i KLPs porteføljer, blant annet for å vurdere deres holdning til, og prosesser rundt beskyttelse av grunnleggende menneske- og arbeidstakerrettigheter. Dette er og kommer til å forbli en særdeles viktig problemstilling, blant annet på grunn av Saudi Arabias avhengighet av migrantarbeidere og mangelfulle lover om beskyttelse av menneske- og arbeidstakerrettigheter. Building and Wood Worker's International Union (BWI) rapporterte for eksempel i 2024, at Saudi Arabia ikke har gjort store fremskritt med å fase ut det såkalte kafala-systemet, slik som ble lovet i 2021, og at millioner av migrantarbeidere fortsatt ikke fritt kan bytte arbeidsgiver eller forlate landet. I samtaler med børsnoterte selskaper har vi derfor vært tydelige på at vi forventer at de etterlever internasjonale retningslinjer knyttet til beskyttelse av menneskerettigheter, inkludert FNs Global Compact og OECDs retningslinjer for fler nasjonale selskaper, selv om styresmaktene i Saudi Arabia ikke gjør fremskritt med å fase ut lover som undergraver fundamentale menneskerettigheter.

- Kvinners rettigheter og likestilling i arbeidslivet har også vært sentrale temaer i KLPs dialog med selskapene. Kvinners deltakelse i arbeidslivet skjøt fart etter at myndighetene i Saudi Arabia annonserte sin "Vision 2030"-strategi i 2016 med formål om å diversifisere landets økonomi. Som følge av føringer fra myndighetene og oppfordringer fra KLP og andre internasjonale investorer rapporterer nå flere børsnoterte selskaper at den kvinnelige andelen av arbeidsstyrken deres har økt fra 10% til over 30% i løpet av få år. Flere selskaper som KLP er investert i har også kvinner i både ledelsen og styret. Likevel ser vi antydning til at veksten has begynt å stagnere. Det har derfor vært viktig for KLP både å forstå selskapenes utfordringer med tilgang til kompetanse, samt hva slags tiltak de har introdusert for å bidra til økt mangfold og likestilling i arbeidslivet. For selskapene, hvor vi har avdekket spesielt store mangler på tiltak, har vi veiledet og fremmet forslag for å bedre kjønnsbalansen, spesielt i lederstillinger.

- Videre har god virksomhetsstyring og styresammensetning vært viktige temaer for KLP sitt aktive eierskap i Saudi Arabia. Lokale reguleringer oppfordrer bare børsnoterte selskaper til å ha minimum en tredjedel uavhengige styremedlemmer, og det har derfor vært en prioritert for KLP å drive med påvirkningsarbeid slik at flere selskaper i Saudi Arabia retter seg etter internasjonalt anerkjente standarder som krever/oppfordrer til å ha et flertall uavhengige styremedlemmer.

- Det stilles også få krav til børsnoterte selskaper i Saudi Arabia om å offentliggjøre informasjon om godtgjørelse for selskapsledelsen og styremedlemmer. Vi har derfor oppfordret børsnoterte selskaper til å gjøre mer enn det som kreves av dem, inkludert å offentliggjøre lønnspakken til hvert enkelt medlem av ledelsen. Vi har også oppfordret Tadawul Group, som driver børsen i Saudi Arabia og jobber tett med landets reguleringsmyndigheter, til å endre kravene for offentliggjøring av ESG-relatert informasjon i tråd med internasjonale beste praksiser. Indikasjonene vi har fått fra Tadawul Group er at nye ESG-relaterte standarder for børsnoterte standarder vil bli lansert i løpet av 2025.

- Det er verdt å nevne at vi ser positive tendenser blant børsnoterte selskaper i forhold til implementering av ESG-fokuserte aktsomhetsvurderinger av leverandører og partnere. Det samme gjelder hvordan banker i landet vurderer ESG kriterier for individuelle prosjekter og selskaper de tilbyr finansiering til. Selv om børsnoterte selskaper i Saudi Arabia fortsatt ligger et stykke bak beste praksis i for eksempel Europa, så forventer vi at forskjellen blir mindre etter hvert som nye standarder og reguleringer blir introdusert. Både selskapene og reguleringsmyndigheten har gitt klart uttrykk for at dette er helt nødvendig for at Saudi Arabia skal kunne vokse som et regionalt finansielt senter, og for at landets selskaper skal lykkes i globale markeder.



Aril Skedsmo – ansvarlig for klima og natur



Jens Skancke Presthus – ansvarlig for menneskerettigheter

GOD SELSKAPSSTYRING

- KLP har initiert over 60 dialoger knyttet til eierstyring og selskapsledelse som ofte er en forlengelse av vår stemmegivning. De vil som regel gjennomføres som bilaterale dialoger.

- KLP fortsatte dialog med flere norske selskaper (blant annet Borregaard ASA, Equinor, Kongsberg Automotive) om velfungerende styre og styrehonorarer.

- KLP har sendt brev til 28 selskaper i Japan og Sør-Korea som fortsatt mangler en kjønnsbalanse i sine styre. KLP har i flere år stemt mot valg av enkelte styremedlemmer på grunn av manglende kjønnsbalanse. I brevet har vi etterspurt tydelige planer for arbeidet

UTELUKKELSER

Ved utgangen av 2024 var 835 selskaper ekskludert fra KLP og KLP-fondenes investeringsunivers på grunn av brudd med retningslinjene. 47 nye selskaper ble utelukket fra investeringene i 2024. Den store delen av ekskluderingene skyldes brudd på KLP og KLP-fondenes produktkriterier, nemlig kull, pengespill, våpen, oljesand og alkohol. Resten av eksklusjonene gjaldt brudd på

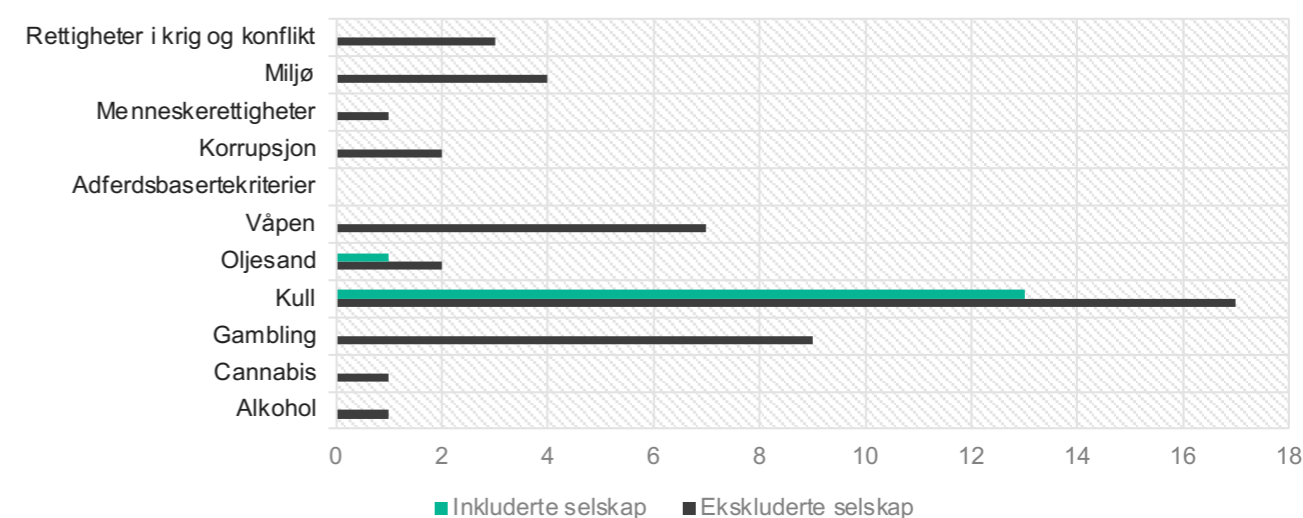
med å øke kvinneandelen i styret og ledelsen. Kjønnsbalanse i styret og ledelse er fortsatt en stor utfordring i store deler av Asia hvor gjennomsnittet ligger mellom 12-20 prosent. Vi merker at regulatoriske krav har mye større effekt i Asia enn ikke-bindende oppfordringer. Dette har vi fremhevet i dialog med myndighetene i Japan, Sør-Korea og Malaysia.

- KLP har hatt 9 dialoger med selskaper i Singapore hvor vi har løftet våre forventninger til uavhengighet i styrene og behov for tilstrekkelige kontrollmekanismer for å sikre at styrene ivaretar alle aksjonærenes interesser. Mange asiatiske børsnoterte selskaper har kontrollerende aksjonærer som ofte er familiemedlemmer og er tungt representert i både ledelse og styre.

adferdskriterier, som risiko for brudd på miljø, rettigheter i krig og konflikt, korrupsjon og menneskerettigheter. Syv selskaper ble ekskludert som følge av SPU sine ekskluderinger.

KLP re-inkluderte totalt 14 selskaper i løpet av året fordi de er ikke lenger er i brudd med våre produktkriterier, nemlig kull og oljesand.

Ekskluderte og re-inkluderte selskaper per kriteriet i 2024



Slik stemte vi på generalforsamlinger i 2024

KLP er en aktiv eier som søker å påvirke og motivere selskaper til kontinuerlig forbedring eller omstilling for å møte våre forventninger til miljømessig, sosial og styringsmessig ansvarlig aktivitet. Stemmegivning på selskapers generalforsamling er et av virkemidlene vi bruker i vår eierskapsoppfølging. I 2024 har vi stemt på 127 norske generalforsamlinger og 8127 internasjonale. Størst andel av generalforsamlinger ble avholdt i USA, Kina, Japan, Storbritannia og Canada. Av hensyn til effektiv ressursbruk gjennomføres stemmegivningen for internasjonale selskaper av ISS (Institutional Shareholder Services). For norske selskaper på Oslo Børs foretas det en egen vurdering, og det stemmes manuelt for hvert enkelt selskap. I større internasjonale selskaper, hvor stemmegivning ofte får offentlig oppmerksomhet og hvor aksjonærforslag representerer mer prinsipielle holdninger, følger vi også opp stemmegivningen manuelt.

I løpet av 2024 har KLP stemt mot styret i 20 prosent av tilfellene. Oftest ble det knyttet til valg av styret (63 prosent av tilfellene), lederlønninger (14 prosent) og endring av kapitalstruktur (4 prosent). Der vi har stemt mot styrevalg skyldes det blant annet manglende kjønnsbalanse, uavhengighet, og utilstrekkelig håndtering av ESG risikoer. Der vi har stemt mot lederlønninger ble det knyttet til manglende transparens rundt tildeling av godtgjørelse og manglende samsvar mellom ledelsens og aksjonærenes interesser. KLP stemmer også mot

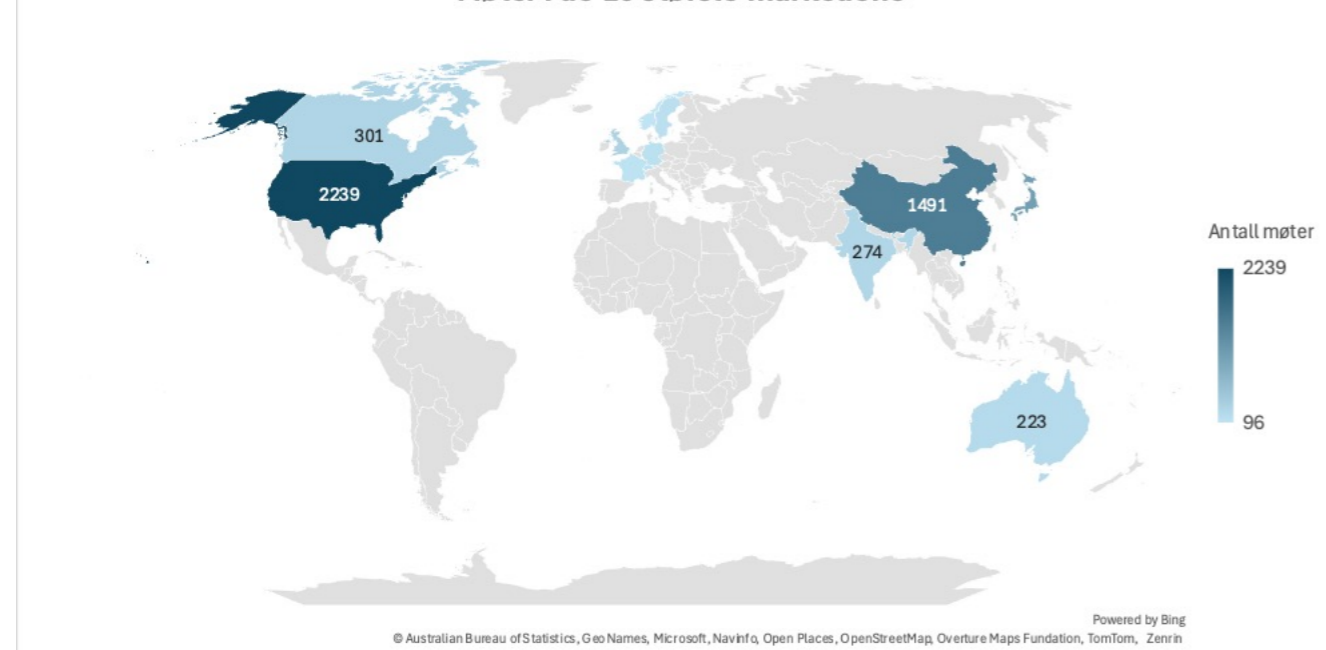
fullmakter til å øke selskapets kapital, når fullmakt til kapitalforhøyelse overstiger 10 prosent og selskapet ikke oppgir tilstrekkelig rasjonale.

I tillegg til de formelle agendapunktene som legges frem av styret, fremmes det en rekke bærekrafts-relaterte aksjonærforslag på generalforsamlinger, spesielt i vestlige selskaper. KLP støtter i utgangspunktet relevante ESG-relaterte aksjonærforslag der disse er i tråd med KLPs forventninger, retningslinje for stemmegivning og god praksis for eierskapsutøvelse. Vi mottar også en rekke henvendelser fra andre investorer og interessenter med oppfordring om å støtte forskjellige ESG forslag de står bak. Disse vurderer vi individuelt.

I løpet av 2024 ble det fremmet over 588 aksjonærforslag knyttet til bærekraftstemaer, og KLP støttet 74 prosent av dem.

I 2024 har KLP også fremmet to aksjonærforslag sammen med andre institusjonelle investorer. Det ene aksjonærforslaget til Chevron handlet om bedre skatterapportering. Dette fikk 15 prosent støtte. Mens aksjonærforslag til Amazon ble knyttet til rapportering av selskapets etterlevelse av arbeidstakerrettigheter, med særlig fokus på retten til organisasjonsfrihet. Dette forslaget fikk 31,4 prosent av stemmene, noe som gir et tydelig signal til styret om at dette utgjør viktige områder for mange investorer.

Møter i de 10 største markedene



Noen eksempler på aksjonærforslag som KLP har støttet i 2024:

- Støtte til aksjonærforslag hos **Amazon.com Inc** som ba selskapet om å offentliggjøre deres scope 3 klimagassutslipp. KLP støttet også aksjonærforslagene knyttet til tredje parts revisjon om arbeidsmiljø og transparens om selskapets lobby-virksomhet.

- Støtte til to aksjonærforslag hos det danske selskapet **A.P. Moller-Maersk A/S** knyttet til forbedring av deres retningslinjer og standarder for menneskerettigheter, samt bedre rapportering på selskapets arbeid med risikoer knyttet til menneskerettigheter.

- Støtte til aksjonærforslag hos **Alphabet Inc.** som ba selskapet om å rapportere om risikoer knyttet til AI-generert feilinformasjon og desinformasjon.

- Støtte til aksjonærforslag hos **Mondelez International Inc.** hvor selskapet bes om å rapportere mål for å utrydde barnearbeid i kakaoforsyningskjeden. Lignende forslag knyttet til barnearbeid i forsyningskjedene har vi også støttet hos **Tyson Foods Inc**, **Ford Motor Company** og **General Motors Company**.

- Støtte til flere aksjonærforslag hos **Walmart Inc.** knyttet til tredje parts revisjon av arbeidsmiljø, etablering av retningslinjer for 'living wage' og vurdering av hvordan selskapet etterlever sine forpliktelsener knyttet til menneskerettigheter i forsyningskjedene.

BRUK AV STEMMEGIVNING I ARBEIDET MED KLIMA OG NATUR

KLP's [forventningsdokument](#) om klima og natur setter i tillegg en mer detaljert standard for konsekvent stemmegivning på disse temaene enn det som fremgår av ISS Socially Responsible Investments retningslinjer, som KLP bruker i stemmegivning utenfor Norge. Dessverre fortsetter vi å observere at en rekke selskaper ikke forholder seg til behovet for omstilling slik vi forventer.



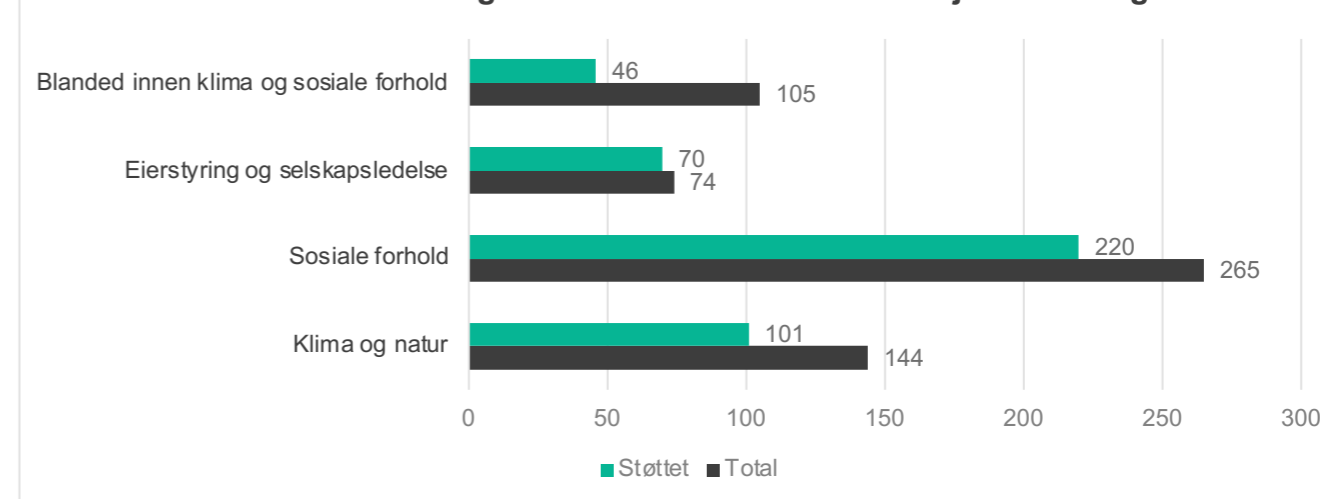
"I 2024 så vi fortsatt et økende antall aksjonærforslag knyttet til bærekraftstemaer. Dette viser at investorer aktivt bruker muligheten til å gi tydelige signaler til styrene og ledelsen om forventningene knyttet til bærekraft", sier Karolina Malisaukaite, ansvarlig for stemmegivning.

I 2023 stemte KLP mot styret i 46 selskaper i høyutslippsindustrier som ble vurdert ikke å ha tilfredsstillende omstillingsplaner. I 2024 hadde 15 av disse forbedret sine strategier ifølge vurderinger gjort av organisasjonen Climate Action 100+. I løpet av året har vi hatt eller forsøkt å ha samtaler med de resterende. 17 av disse kunne vise til planer og pågående prosesser med ambisjon om å forbedre sine klimastrategier. Noen nye selskaper ble lagt til listen over de med for svake planer, og alt i alt stemte KLP mot styret i 18 selskaper grunnet svak klimapolitikk i 2024.

Fremgangen knyttet til mål og strategier for håndtering av avskogingsrisiko har vært mindre oppløftende. KLP har hatt eller forsøkt å få kontakt med 22 selskaper hvor vi stemte mot styret i 2023. Kun fire av disse kunne vise til forbedringer registrert av initiativet Forest500. En del andre ble likevel vurdert å ha begrenset avskogingsrisiko, og KLP stemte mot styret i 10 selskaper.

Det var ingen norske selskaper blant de selskapene hvor vi stemte mot styret etter nevnte kriterier. Eksempler på selskaper som ble inkludert på listen er Kikkoman Corp, Bunge Ltd, Exxon Mobil Corp, SAIC Motor Corp Ltd, WH Group Ltd.

KLPs stemmevalg innen bærekraftsrelaterte aksjonærforslag





Forvaltning av Svanefondene for 2024

Mer Samfunnsansvar-serien er KLPs svanemerkede fond. Fondene skal både være bredt investert og oppfylle strenge krav fra Nordisk Råds Svanemerket og EUs grønne offentliggjøringsforordning (SFDR).¹

I 2024 fortsatte mange av trendene vi så i aksjemarkedet i 2023. Kursstigningen og konsentrasjonen i det globale aksjemarkedet fortsatte, og lange renter forble høye. Sentimentet i grønne aksjer var forholdsvis svakt og søkelyset på ESG og klima virker delvis å ha bleknet, spesielt i USA. Den forestående maktoverføringen i USA var heller ikke oppløftende for grønne aksjer. Grønne aksjer er nå betydelig lavere priset enn for noen år siden, og gir slik sett grunn til forsiktig optimisme for avkastningen fremover.

Bærekraftsdefinisjonen er sentral i forvaltningsprosessen. KLPs svanemerkede fond bruker anerkjente internasjonale sertifiseringer og klassifiseringer som grunnlag for sitt bærekraftssyn. Dette gir oss et bredt og uavhengig sammenligningsgrunnlag for tusenvis av globale selskaper. Vi ønsker særlig å vektlegge selskaper som er tilpasset EUs taksonomi for bærekraftige aktiviteter i fondene. Andre sentrale kriterier i utvalgsprosessen er hvorvidt selskapet har et godkjent utslippsmål i tråd med rammeverket for 1,5-graders mål fra Science Based Targets Initiative, eller om selskapet bidrar særlig markant til FNs bærekraftsmål.

KLPs bærekraftsvurderinger følger retningslinjene fra Svanemerket og EUs offentliggjøringsforordning. I praksis baserer disse seg på ulike utgangspunkt for ulike bransjer, og vi ønsker så langt som mulig å favne bærekraftige selskaper fra alle bransjer. Likevel er det visse minimumskriterier som utelukker spesifikke bransjer, som for eksempel fossil energi, gambling, alkohol og våpenproduksjon. Innen de gjenværende bransjene finner vi et mangfold av selskaper med en positiv bærekraftsprofil: Blant industriselskaper søker vi særlig bedrifter som bidrar til det grønne skiftet med nye løsninger, eller selskaper som kutter karbonutslippene for sine eksisterende produkter. I finanssektoren leter vi etter selskaper som finansierer grønne aktiviteter, mens vi innen farmasi finner selskaper som særlig bidrar til allmenn tilgang til helsetjenester. Til sammen utgjør disse selskapene et godt utgangspunkt for brede fond med et tydelig bærekraftstema.

AKSJEFOND

2024 var nok et sterkt år i aksjemarkedene. Den brede verdensindeksen var opp hele 33 prosent. De såkalte 'Magnificent 7'-aksjene (Apple, Nvidia, Microsoft, Amazon, Alphabet, Meta og Tesla) økte i snitt over 80 prosent, der 20 prosent skyldes kronebevegelse. Finansaksjer hadde også et svært godt år med avkastning på rundt 40 prosent. Grønne klimaorienterte aksjer hadde et svakere år, særlig etter valgresultatet i USA. MSCIs fremste bærekraftsindeks (MSCI Sustainable Impact Index) endte året med en oppgang på 3 prosent. KLPs svanemerkede aksjefond søker å være nær markedsindeksen, men vektet særlig opp aksjer innen to kategorier: 1) EUs taksonomi for selskaper med grønne aktiviteter og 2) selskaper med klimautslippsreduksjonsmål i henhold til Paris avtalen.

KLP AksjeGlobal Mer Samfunnsansvar hadde en avkastning på 28,6 prosent i 2024, 4,1 prosentpoeng bak referanseindeksen. Mye av tapet mot indeks skyldes at fondet ikke hadde Amazon, Meta, Alphabet og Tesla. Flere av Magnificent 7 navnene er ikke utpreget bærekraftige av natur, de er snarere ganske grå. Tesla er rett nok en elbil-produsent, men har dessverre en del andre ESG-utfordringer knyttet til arbeidstakerrettigheter. I tillegg har flere grønne selskaper som Rivian Automotive og Enphase Energy hatt svak utvikling i 2024. På den positive siden er fondene helt ute av den fossile verdikjeden, og det ga et positivt bidrag i 2024. I tillegg har overvekten innen teknologi tjent fondet godt.

KLP AksjeNorden Mer Samfunnsansvar hadde en avkastning på 5,9 prosent i 2024, 0,5 prosentpoeng bak referanseindeksen. Fondet tjente godt mot referanseindeksen ved å være ut av fossilektoren, som gjorde det svakt. Men også i Norden hadde de grønne aksjene en svak avkastning i 2024 med Vestas Wind Systems, Kempower OYJ og Aker Carbon Capture. På den positive siden tjente fondet på overvekten i Rockwool AS, Granges AB og Nokia OYJ. De nordiske markedenes avkastning ble trukket ned av at Novo Nordisk hadde et svakt år.

KLP AksjeFremvoksende Markeder Mer Samfunnsansvar hadde en avkastning på 15,8 prosent i 2024, 4,5 prosentpoeng bak referanseindeksen. Også i disse markedene var det flere grønne aksjer som falt markant gjennom året, de største negative bidragene til fondet kom fra kjemiselskapet Hanwha Solutions, elbil-produsenten Nio Inc og fornybar energi-selskapet Longi Green Technologies. I tillegg var det flere av de store kinesiske selskapene som ikke tilfredsstiller fondets bærekraftskrav, som gikk meget bra i 2024. Fondet tjente på den andre siden godt på sine posisjoner i Taiwan Semiconductors, bilprodusenten Seres Group og teknologiselskapet Wiyynn Corp.

RENTEFOND

2024 ble som 2023 et volatilt år for både norske og internasjonale rentemarkeder. Svingningene ble i stor grad drevet av endringer i forventet utvikling i inflasjonen og forventninger til hvordan sentralbankene vil agere for å håndtere denne. Lange amerikanske statsrenter med 10 års løpetid endte året 0,64 prosent høyere enn ved starten på året og den amerikanske sentralbanken kuttet styringsrenten tre ganger og senket styringsrenten med ett prosentpoeng til 4,50 prosent. Her i Norge holdt sentralbanken styringsrenten uendret på 4,50 prosent gjennom hele året. Globale kredittobligasjoner opplevde sterk etterspørsel og kombinert med tegn på at økonomien, særlig i USA, fortsatt går bra, fikk vi en reduksjon i kredittpåslaget gjennom året.

KLP Obligasjon Global Mer Samfunnsansvar fikk en avkastning på 1,86 prosent i 2024, 0,58 prosent bak referanseindeksen. Oppgang i lange renter bidro negativt til fondets absoluttavkastning, mens en bred nedgang i kredittpåslaget bidro positivt. Det største positive bidraget kom ellers fra løpende rente. Fra 1. juni 2024 økte poengkravet gitt av miljømerket Svanen fra fire til fem poeng. Dette medførte en omlegging av porteføljen, der en betydelig økning av fondets investeringer ble plassert i selskaper som har en stor andel av sine aktiviteter i tråd med EUs taksonomi. Totalt er det fortsatt ett av fire selskaper i den globale referanseindeksen som kvalifiserer inn som bærekraftige investeringer, men det er en betydelig vridning i porteføljen mot selskaper som opererer i henhold til EUs taksonomi. I 2024 gjorde den bærekraftige andelen av investeringsuniverset det relativt sett dårlig og bidro til fondets mindreakstning målt mot den globale referanseindeksen.

KLP Obligasjon 1 år Mer Samfunnsansvar hadde en avkastning på 5,14 prosent, 0,65 prosent foran referanseindeksen. De største bidragsytterne til meravkastningen utover indeks er høyere løpende avkastning (0,4 prosent) og endring i kredittmargin (0,3 prosent). Fondet er svært selektivt ved utvelgelse av underliggende selskaper og grønne obligasjoner. Denne seleksjonsprosessen har medført en gjennomgående lengre løpetid i fondet enn underliggende indeks, og dette har også medvirket til den gode avkastningen.

KLPS DEFINISJON PÅ MER BÆREKRAFTIGE INVESTERINGER²

For at et selskap skal kunne vurderes i et av KLPs svanemerkede aksjefond må minst ett av disse kriteriene være oppfylt:

- **EUs taksonomi for bærekraftige aktiviteter:**
 - Minimum 30% av inntektene kommer fra aktiviteter definert i EUs taksonomi.
- **Science Based Target**
 - Godkjent og validert mål om karbonreduksjon i tråd med 1,5 graders målet, utstedt av SBTi.
- **FNs bærekraftsmål.**
 - Særlig stort bidrag til minst ett av FNs 17 bærekraftsmål (basert på MSCI kategorisering)
- **Grønn finansiering**
 - Ledende innen finansbransjen til å finansiere grønne sektorer og vurdere ESG risiko ved utlån (basert på MSCI vurderinger).
- **Allmen tilgang til helsetjenester:**
 - Ledende innen farmasibransjen til å dele patenter og distribuere medisiner til ressurssvake grupper (basert på MSCI vurderinger).

I tillegg må selskapet følge KLPs Do No Significant Harm (DNSH) prinsipper. Disse omfatter blant annet: ingen pågående alvorlige kontroverser, lav ESG-rating og motvirkning av noen av FNs bærekraftsmål.

² A brief description of Strong sustainability practices definition

¹ Informasjon i forhold til Offentliggjøringsforordning (SFDR) for hvert fond er tilgjengelig på <https://www.klp.no/fond/vare-fond/svanemerkede-fond>.



Oppsummering av muligheter og utfordringer knyttet til bærekraft i utvalgte selskaper³

KLP AksjeGlobal mer Samfunnsansvar

10 STØRSTE BEHOLDNINGER	BÆREKRAFTSBIDRAG	STØRSTE ESG-RISIKO
APPLE INC	Science Based Target	Arbeidsforhold hos underleverandører
NVIDIA CORP	EU taksonomi	Monopolist-aktiviteter
MICROSOFT CORP	Science Based Target	Antikorrupsjons-arbeid og selskapsstyring
JPMORGAN CHASE & CO	Grønn finansiering	Finansiell rådgivning og salg mot kunder
ELI LILLY & CO	Tilgang til helsetjenester	Produktsikkerhet og -kvalitet
VISA INC-CLASS A SHARES	Science Based Target	Antikorrupsjons-arbeid
MASTERCARD INC - A	Science Based Target	Antikorrupsjons-arbeid
WALMART INC	Science Based Target	Arbeidsforhold hos underleverandører
NETFLIX INC	Science Based Target	Selskapsstyring og internkontroll
INTL BUSINESS MACHINES CORP	EU taksonomi	Arbeidsforhold og oppsigelser

KLP AksjeNorden mer Samfunnsansvar

10 STØRSTE BEHOLDNINGER	BÆREKRAFTSBIDRAG	STØRSTE ESG-RISIKO
NOVO NORDISK A/S-B	Science Based Target	Produktsikkerhet og -kvalitet
DSV A/S	Science Based Target	Arbeidsforhold
ATLAS COPCO AB-A SHS	Science Based Target	Arbeidsforhold
VOLVO AB-B SHS	Science Based Target	Arbeidsforhold – helse og sikkerhet
NORDEA BANK ABP	Grønn finansiering	Kunde- og datasikkerhet
ASSA ABLOY AB-B	Science Based Target	Arbeidsforhold og oppsigelser
NOVONESIS B	Science Based Target	Farlig avfall
NOKIA OYJ	Science Based Target	Arbeidsforhold hos underleverandører
SKANDINAVISKA ENSKILDA BANK	Grønn finansiering	Kunde- og datasikkerhet
VESTAS WIND SYSTEMS A/S	EU taksonomi	Arbeidsforhold

³ Brief description of the main ESG risks and opportunities, and the sustainability impact of the holdings for the 10 largest holdings



Porteføljeforvalter Ida Karevold



Porteføljeforvalter Joakim Embu

KLP AksjeFremvoksende Markeder Mer Samfunnsansvar

10 STØRSTE BEHOLDNINGER	BÆREKRAFTSBIDRAG	STØRSTE ESG-RISIKO
TAIWAN SEMICONDUCTOR MANUFACTURING COMPANY	Håndtering av ESG risiko	Plan for utvikling av clean tech
SAMSUNG ELECTRONICS CO LTD	Håndtering av ESG risiko	Arbeidsforhold hos underleverandører
HDFC BANK LIMITED	Grønn finansiering	Konsumentbeskyttelse
HON HAI PRECISION INDUSTRY	Science Based Target	Arbeidsforhold
ICICI BANK LTD	Grønn finansiering	Selskapsstyring og styresammensetning
INFOSYS LTD	Håndtering av ESG risiko	Datasikkerhet og personvern
SK HYNIX INC	Håndtering av ESG risiko	Plan for utvikling av clean tech
AL RAJHI BANK	Grønn finansiering	Lederavlønning
BHARTI AIRTEL LTD	Science Based Target	Arbeidsforhold
BYD CO LTD-H	EU taksonomi	Arbeidsforhold

KLP Obligasjon Global Mer Samfunnsansvar

10 STØRSTE BEHOLDNINGER	BÆREKRAFTSBIDRAG	STØRSTE ESG-RISIKO
IBM CORP	EU taksonomi	Utvikling av humankapital
INTEL CORP	Sustainable Impact Leader	Selskapsstyring
EXELON CORP	Sustainable Impact Leader	Utvikling av humankapital
NATIONAL GRID ELECTRICITY DISTRIBUTION	EU taksonomi	Fornybar energi
DIGITAL REALTY TRUST LP	EU taksonomi	Selskapsstyring
AMGEN INC	Science Based Target	Utvikling av humankapital
UNIBAIL-RODAMCO-WESTFIELD	EU taksonomi	Utvikling av humankapital
BOSTON PROPERTIES LP	EU taksonomi	Utvikling av humankapital
AT&T	Science Based Target	Arbeidsforhold
MICROSOFT CORP	Science Based Target	Antikorrupsjons-arbeid og selskapsstyring



Oppsummering av fremdrift og utfordringer i klimaomstillingen for utvalgte selskaper⁴

CRH PLC –

CRH er en produsent av byggematerialer (bl.a. sement). Selskapet har mål om å redusere karbonutslippene med 30 prosent innen 2030 (scope 1, 2 og 3). Selskapet har også ambisjoner om å være karbonnøytralt langs hele verdikjeden for sement innen 2050. Det at selskapet har et utvidet forretningsområde reduserer i utgangspunktet fotavtrykket relativt til rene sementselskaper. 100 prosent av selskapets operasjoner stammer fra mindre karbonintensive områder sammenlignet med konkurrenter. CRH har også iverksatt kontrollsystemer for å redusere utslipp. I de siste årene var selskapets utslippsintensitet vesentlig lavere enn bransjesnittet. De har fått godkjent klimamålene av Science Based Target, og satt i gang over 400 forsknings- og innovasjonsprosjekter på tvers av selskapet for å identifisere nye sirkulære og dekarboniserings-løsninger. Som sementprodusent, utgjør klimagassutslipp en betydelig miljørisiko, både globalt og for lokale økosystem. I motsatt ende kan mer bærekraftig produksjonsteknologi og prosesser, herunder alternative brenslere samt karbonfangst- og lagringsteknologi, redusere utslippene. Videre vil også muligheter for å resirkulere bygningsmaterialer og betongavfall kunne redusere behovet for nye råvarer og minimere avfall i fremtiden.

DHL Group –

DHL Group er et luftfrakt- og logistikkelskap. Selskapet har mål om å redusere karbonutslippene med 42 prosent (scope 1 og 2) og 28 prosent (scope 1, 2 og 3) innen 2030. Selskapet har også mål om at all logistikkrelatert utslipp skal være netto null («net zero») innen 2050. Til tross for at selskapet hadde lavere klimagassintensitet enn bransjesnittet i 2020-2022, ble det observert en liten økning i 2022, noe som medførte en nedgradering fra AA til A i ESG-rating. Ellers har selskapet noe økt innsats for innføring av elektriske kjøretøy i deler av den bakkebaserte flåten, samt modernisering av luftflåten. De har også fått godkjent klimamålene av Science Based Target. Luftfrakt er en energiintensiv virksomhet, og flytransport medfører betydelige karbonutslipp. DHL Group har nylig inngått et samarbeid med Nestle med ambisjon om å utnytte Nestle's fornybare diesel og bærekraftige flydrivstoff for å dekarbonisere DHL's transport. Emballasje og annet avfall fra logistikkoperasjonene kan også være en kilde til miljørisiko, dersom det ikke håndteres forsvarlig. I motsatt ende kan selskapet ha positivt påvirkning dersom de fullt ut lykkes med å iverksette bærekraftige drivstoffalternativ for luftfrakten, samt elektriske/hybride kjøretøy. I lager- og distribusjonsfasen kan selskapet også bidra med tiltak som energieffektive bygningssystemer.

RIVIAN AUTOMOTIVE INC-A –

Rivian er en produsent av elektriske kjøretøy. MSCI estimerer at 100 prosent av selskapets inntekter er tilpasset EUs taksonomi for bærekraft. Selskapet drar også nytte av strengere reguleringer for klimagassutslipp. I 2023 genererte Rivian 73 mUSD (1,6 prosent av inntektene) fra salget av regulatoriske kreditter. Utviklingen av kommersielle elektriske varebiler, i tillegg til personkjøretøy, gjør at selskapet kan tiltrekke seg flere kunder med netto null-mål. Selskapets har likevel sett noe avtagende etterspørsel, som har ført til gjentatte nedbemanninger, inkludert en reduksjon på seks prosent av arbeidsstyrken i både 2022 og 2023, samt ti prosent i 2024. Rivian ligger også bak bransjens ledende aktører når det gjelder produktkvalitet. Fra 2022 til 2023 hadde selskapet en gjennomsnittlig tilbakekallingsrate på 59 prosent, betydelig høyere enn bransjegjennomsnittet på 43 prosent. Videre mangler Rivian industristandarder som ISO 9001-sertifisering. Mens Rivians søkelys på energieffektivitet og rene teknologier plasserer selskapet som en sentral aktør i overgangen til nullutslippsmobilitet, kan forbedringer i produktkvalitet være nødvendige for å styrke langsiktig konkurranseevne.

KLP AksjeFremvoksende Mer Samfunnsansvar

BYD CO –

BYD er et selskap som produserer elektriske kjøretøy (EV). Selskapet leverte over 3 millioner EVer i 2023. De hadde nest størst markedsandel for EV-batterier i 2022, og batteriene er brukt av flere store konkurrenter. MSCI estimerer at om lag 78 prosent av selskapets inntekter er tilpasset EUs taksonomi for bærekraft, og at estimert utslipp fra hele flåten er lavere enn bransjesnittet. Selskapet har høy grad av integrasjon i verdikjeden, der sentrale komponenter som batterier og motorer produseres internt. Dette kan bidra til å redusere leveringsrisiko, senke kostnader, og åpne for større grad av intern kvalitetskontroll. Produksjonen av batterier innebærer utvinning av bl.a. litium, kobolt og nikkel, og det kan knyttes vesentlig miljørisiko til utslipp, ressursutvinning og avfallspeslemer til denne typen materialer. Selve produksjonen av elbiler, samt lading, krever også betydelige mengder energi. Dersom denne energien kommer fra f.eks. fossile kilder, kan det svekke miljøfordelene for elbiler. Det å kunne bruke mer

bærekraftig batteriteknologi med lavere miljøpåvirkning, samt mulighetene for å utnytte resirkulering av batterimaterialer, vil kunne redusere miljørisikoen. Oppfordring til bruk av fornybare energikilder i produksjonsanlegget, samt å fremme bruk av fornybar energi langs hele verdikjeden, vil kunne redusere fotavtrykket på sikt.

JD Logistics –

JD Logistics, et logistikkelskap, har mål om å redusere karbonutslippene med 50 prosent (scope 1, 2 og 3), samt å øke årlig inntjening fra fornybar energi fra 0 til 100 prosent innen 2030 (fra 2019). Selskapet rapporterte at klimagassintensitet var lavere enn bransjesnittet i 2023. MSCI vurderer at selskapet har lavere risiko knyttet til utslippsreguleringer sammenlignet med konkurrenter, som ofte opererer med egne flåter, da selskapets fokus er lager og godstransport. Morselskapets investeringer i luft- og veitransport kan imidlertid øke eksponeringen for slike risikoer. Selskapet oppfordrer til å velge mer drivstoffeffektive leveringsmetoder, som for eksempel jernbanetransport, og å investere i renere energikilder (f.eks. solenergi) for sine lagre. De bruker i økende grad elektriske kjøretøy for transport, og har også fått godkjent klimamålene av Science Based Target. Logistikkelskaper kan stå overfor miljørisiko knyttet til høye karbonutslipp fra blant annet transportmidler og lagringsanlegg. Reduserte utslipp gjennom investeringer i energieffektive transportmidler og grønn logistikk kan bidra til å håndtere denne risikoen. Emballasje og annet avfall fra logistikkoperasjonene kan også være en kilde til miljørisiko, dersom det ikke håndteres forsvarlig. I lager- og distribusjonsfasen har selskapet anledning til å bidra med tiltak som energieffektive bygningssystemer.

LI AUTO INC-CLASS A –

Li Auto er en produsent av elektriske kjøretøy. Li Auto holder en AAA ESG-rating og leder an i å utnytte muligheter innen ren teknologi, spesielt med sine elektriske kjøretøy med utvidet rekkevidde. Selskapet brukte om lag 11,8 prosent av omsetningen på forskning og utvikling i perioden 2021-23, godt over bransjegjennomsnittet på 4,5 prosent. Li Auto har også et høyt kvalitetsfokus, med lave garantiutbetalinger sammenlignet med bransjen. Li Auto henter 100 prosent av sine inntekter fra ren teknologi, og 97,7 prosent fra energieffektive produkter. Risikoen for utslipp relatert til produksjon av batterier og komponenter kan påvirke selskapets evne til å oppfylle langsiktige karbonmål.

KLP Aksjenorden Mer Samfunnsansvar

DSV A/S –

DSV er en aktør innen logistikk og fraktmegling. Selskapet har forpliktet seg til å redusere utslipp med 50 prosent (scope 1 og 2) innen 2030. Videre har DSV som mål å redusere utslipp fra transport, distribusjon og forretningsreiser (scope 3, oppstrøm) med 30 prosent innen samme tidsramme. Selskapet har også investert i fornybar energi, noe som inkluderer solcelleanlegg på flere av anleggstakene, og har fått godkjent klimamålene av Science Based Target. I perioden 2020-22 har DSV hatt en gjennomsnittlig klimagassintensitet på 10,5 tCO₂e pr mUSD, betydelig lavere enn bransjegjennomsnittet på 55,82 tCO₂e pr mUSD. I tillegg stammer 79 prosent av selskapets virksomhet fra mindre karbonintensive forretningsområder sammenlignet med konkurrentene. DSV opererer i flere land med strenge regelverk, som USA, Storbritannia og Tyskland. Ved å ha en «asset-light»-modell, reduserer de eksponeringen mot karbonintensive aktiviteter, men selskapet anerkjenner at arbeidskraftintensive aktiviteter som frakthåndtering kan føre til operasjonelle utfordringer. Ved å iverksette sirkulære løsninger, styrke investeringer i bærekraftig teknologi og øke bruken av resirkulerte materialer, kan DSV ytterligere redusere sitt karbonavtrykk.

VOLVO AB-B SHS –

Volvo Group, en produsent av lastebiler, busser og anleggsmaskiner, har forpliktet seg til å redusere utslipp med 50 prosent (scope 1 og 2) innen 2030. De har også mål om å redusere utslipp (scope 3) fra bruk av solgte tunge lastebiler og busser med 40 prosent per kjøretøykilometer innen 2030. Videre har selskapet mål om å redusere utslipp fra solgte anleggsmaskiner med 30 prosent innen 2030 og utslipp fra solgte industrielle og marinemotorer med 37,5 prosent innen 2034. De har også fått godkjent klimamålene av Science Based Target. Volvo har oppnådd sertifisering etter ISO 14001 for 95 prosent av sine operasjoner per 2023. Til tross for denne innsatsen mangler det en helhetlig strategi for ren teknologi, noe som kan svekke selskapets posisjon i en stadig mer bærekraftfokusert bransje. Til tross for dette kommer selskapets miljørelaterte intensitetsmål (skadelige utslipp og avfall) positivt ut sammenlignet med bransjegjennomsnittet. Selskapets klimamål viser en forpliktelse til å møte utfordringene knyttet til utslipp i tungindustrien.

⁴ A brief description of transition progress as well as the risks and opportunities concerning GHG emissions for the largest emitters

GRANGES AB –

Granges, en produsent av aluminiummaterialer, har satt mål om å oppnå netto nullutslipp innen 2040, og har fått godkjent mål av Science Based Target. Granges planlegger å redusere sine absolutte utslipp av klimagasser (scope 1 og 2) med 42 prosent innen 2030 og med 90 prosent innen 2040. For utslipp i scope 3, som omfatter kjøpte varer og tjenester, transport, og forretningsreiser, har selskapet satt seg mål om å redusere utslippene med 57 prosent per tonn pakket produkt innen 2030 og med 97 prosent innen 2040. Videre benytter de fornybar elektrisitet i sin produksjon og bruker resirkulert aluminium, noe som utgjorde omtrent 42 prosent av metallinnsatsene i 2023. Dette bidrar til redusert energiforbruk og lavere utslipp. Granges sin karbonintensitet er blant de lavere i industrien, og selskapet har som mål å øke andelen fornybar energi til 100 prosent innen 2025 (fra 2017). Videre har Granges en ambisjon om å redusere energiintensiteten med 17 prosent innen 2025 (fra 2017). Selskapet står overfor utfordringer knyttet til vannforbruk, da aluminiumproduksjon krever store mengder vann, spesielt til kjøling. Granges har imidlertid utviklet planer for vannforvaltning på enkelte av sine anlegg, men det er fortsatt mangel på mål for redusert ferskvannsforkbruk og bruk av alternative vannkilder.

KLP Obligasjon Global Mer Samfunnsansvar**Schneider Electric –**

Schneider Electric leverer energirelaterte løsninger globalt. Selskapet spesialiserer seg på digital transformasjon av energistyring og automatisering i hjem, bygninger, datasentre, infrastrukturer og industrier. Selskapet har forpliktet seg til å oppnå netto null karbonutslipp i hele verdikjeden innen 2050. De har allerede redusert sine egne karbonutslipp med 46 prosent siden 2019, og selskapet har fått sine mål validert av SBTi. Selskapet har iverksatt «Project Zero Carbon», der de støtter sine 1000 største leverandører i å redusere sine CO2-utslipp med 50 prosent innen 2025 gjennom opplæring, eksperthjelp og verktøy. Schneider Electric har også sikret 10 000 MW fornybar energi gjennom kraftkjøpsavtaler og andre tiltak.

Siemens AG –

Siemens AG er et globalt teknologiselskap som fokuserer på industri, infrastruktur, transport og helsevesen. Selskapet er kjent for sine innovative løsninger innen elektrifisering, automatisering og digitalisering. Siemens har redusert sine egne operasjonelle CO2-utslipp med 46 prosent siden 2019

og har som mål å redusere dem med 55 prosent innen 2025 og 90 prosent innen 2030. De har også satt et mål om å ha netto null utslipp innen 2050, og alle disse målene er validert av SBTi. I 2022 bidro Siemens' produkter og løsninger til å unngå omtrent 150 millioner tonn CO2-utslipp hos kundene. Eksempler på dette er Siemens' leveranser av teknologi for fornybar energi, inkludert vindturbiner og løsninger for energilagring. Disse teknologiene hjelper kundene med å integrere fornybar energi i sine energisystemer, noe som reduserer avhengigheten av fossile brensler og reduserer klimagassutslipp. Siemens utvikler også bærekraftige transportløsninger, inkludert elektriske tog og ladeløsninger for elektriske kjøretøy. Disse løsningene bidrar til å redusere utslippene fra transportsektoren, som er en betydelig kilde til klimagassutslipp.

Microsoft –

Microsoft har forpliktet seg til å bli karbonnegativ innen 2030. Dette innebærer å redusere egne utslipp og fjerne mer karbon fra atmosfæren enn de slipper ut. De investerer i karbonfangst- og lagringsteknologier og samarbeider med leverandører for å redusere utslippene i hele verdikjeden. Fra SBTi har de validerte mål som går på at 100 prosent av deres energiforbruk skal komme fra fornybar energi innen 2030, og scope 3 utslippene deres skal reduseres med 30 prosent innen 2030 (fra 2017). Microsoft har også et mål om å bli vannpositiv innen 2030, noe som betyr at de vil tilbakeføre mer vann til miljøet enn de bruker. De fokuserer på vannbesparende tiltak i sine datasentre og støtter prosjekter som forbedrer vannforvaltningen i lokalsamfunn. Microsoft jobber med å designe produkter for sirkularitet, minimere avfall og har fokus på gjenbruk av hardware. De har også initiativer for å resirkulere elektronisk avfall og redusere bruken av engangsplass.

Eurogrid GmbH –

Eurogrid GmbH er et energiselskap basert i Berlin som investerer i elektrisitetsinfrastruktur og tilbyr støttetjenester til sine kunder. Selskapet har tatt betydelige skritt for å bekjempe klimakrisen. De har utstedt grønne obligasjoner verdt 1,5 milliarder euro for å finansiere utvidelsen av strømmettet, noe som er avgjørende for energiomstillingen. Disse midlene brukes til prosjekter som integrerer og transporterer mer fornybar energi, inkludert tilkoblinger til offshore vindparker som Ostwind 1 og 2. Eurogrid har som mål å dekke hele strømforbruket i sitt nettområde med fornybar energi innen 2032. Deres bærekraftsstrategi støtter også EUs mål om å redusere klimagassutslipp og oppnå klimamålene i henhold til Parisavtalen.



Oppsummering av muligheter og utfordringer knyttet til biomangfold og bærekraftig bruk av naturressurser for utvalgte selskaper⁵

KLP AksjeGlobal Mer Samfunnsansvar**Walmart INC**

Walmart Inc scorer akseptabelt på bærekraft sammenlignet med nære konkurrenter. SEC foreslo i mars 2022 nye regler som krever at børsnoterte selskaper rapporterer klimagassutslipp (GHG) i sine finansielle rapporter, inkludert scope 1, 2 og potensielt scope 3. Walmart er godt posisjonert for disse kravene, med tiltak som Project Gigaton og vitenskapsbaserte mål godkjent av Science Based Target Initiative (SBTi). Likevel står selskapet overfor utfordringer, da scope 3-utslipp utgjør rundt 90 prosent av dets totale utslipp. Datainnsamling og verifisering kan bli krevende, og nye regulatoriske krav kan føre til økte kostnader og juridisk risiko.

Church & Dwight CO

CHD har sterke risikostyringsprogrammer, spesielt innen palmeoljeinnkjøp og kjemisk sikkerhet. Selskapets avhengighet av palmeolje kan medføre omdømmerisikoer, selv om ~98 prosent av palmeoljeproduktene er sporbare til malmverket. CHD implementerer også grønn kjemi for å redusere risiko knyttet til produktdesign og kjemisk sikkerhet. Selskapet arbeider for å eliminere skadelige kjemikalier fra produkter. Deres bærekraftige emballasjeinnsats omfatter mål om økt bruk av resirkulert og biobasert plast.

Radius Recycling INC

Radius Recycling leder an i stålbransjen når det gjelder å håndtere ESG-relaterte risikoer. Selskapet har satt seg et mål om å redusere Scope 1 og 2 GHG-utslipp med 25 prosent innen 2025. Bruken av karbonfri elektrisitet og skrapmetall bidrar til lavere utslipp. Selskapet møter lav arbeidsrelatert risiko,

men står overfor utfordringer innen resirkulering av skrapmetall, med potensielle miljø- og helsefarer knyttet til giftig avfall. I tillegg er det et forbedringspotensial i å sertifisere flere operasjoner etter ISO 14001-standardene, noe som vil styrke bærekraften ytterligere.

Henkel AG

Henkel er ledende innen kjemikalier til husholdningsbruk når det gjelder reduksjon av karbonavtrykk. I 2023 rapporterte selskapet en 51 prosent reduksjon i klimagassutslipp (per tonn produkt), noe som overgikk deres mål om en 30 prosent reduksjon innen 2030 (i forhold til 2017). Henkel har også sterke etiske retningslinjer og ledende risikostyring, inkludert tiltak for å redusere bruken av jomfruelig plast. Selskapet er gjenstand for kjemikalielovgivning, men møter dette på en god måte ved å vurdere kjemisk fare og proaktivt offentliggjøre sikkerhetsdatablader.

West Fraser Timber

West Fraser leder over globale konkurrenter på bærekraft, spesielt i forvaltningen av skogbruk og karbonregulering. Selskapet har implementert praksiser for å minimere biodiversitetsrisikoer, som å opprette reservater for dyreliv og samarbeide med eksterne aktører som FSC og SFI. I tillegg har West Fraser investert i fornybar energi og karbonfangstteknologier for å redusere sine klimagassutslipp. Selskapet har også sterke initiativer for å håndtere arbeidsplassrelaterte helse- og sikkerhetsrisikoer, men mangler sertifiseringer som ISO 45001, som er vanlig i bransjen.

⁵ A brief description of risks and opportunities concerning conservation and sustainable use of biodiversity for the 5 holdings with the poorest rating.



KLP AksjeNorden Mer Samfunnsansvar

Essity Aktiebolag

Essity har sterke programmer for miljørisikostyring, spesielt når det gjelder bruk av fornybare eller resirkulerte materialer i emballasje. Selskapet har som mål å nå 80 prosent resirkulert innhold i emballasjen innen 2025, og har implementert gjenbruksprogrammer for brukte materialer. Essity jobber også med å redusere sitt karbonavtrykk, blant annet ved å bruke økologiske materialer og redusere Scope 3-utslippene. Imidlertid medfører selskapets avhengighet av trevirke at det blir til gjenstand for avskogningsrisiko. Essity utmerker seg med god selskapsstyring, der styret er uavhengig av ledelsen.

AAK AB

AAK har et sterkt rammeverk for forretningsetikk, inkludert styrenivåtilsyn og et varslingsbeskyttelsesprogram, som bidrar til oppgraderingen av vurderingen av selskapet. Selskapet arbeider aktivt med leverandøregasjement for å forbedre synligheten på utslipp i leverandørkjeden, og har tiltak for å fremme regenerativt landbruk og å bruke palmeolje og soyamel som ikke fører til avskoging. AAK reduserer sin plastavhengighet ved å bruke mer resirkulerte materialer i emballasjen. Selskapet møter også høye kvalitetskrav i produksjonen, med sertifiseringer som FSSC 22000 og BRC.

Bakkafrost P/F

Bakkafrost har sterke ledelsespraksiser og et solid etikkrammeverk, inkludert styreoversikt og varslingsbeskyttelse. Selskapet leder an i karbonreduksjonstiltak, inkludert GHG-vurderinger som dekker Scope 3-utslipp, noe som utgjør størstedelen av karbonfotavtrykket. Selskapet har også sertifiseringer som Aquaculture Stewardship Council for å håndtere marin økosystempåvirkning, som lus og fiskerømninger. Men Bakkafrost har et etterslep på vannhåndtering sammenlignet med bransjens ledere. Forbruket av ferskvann var i fjor 8764 kubikkmeter/mUSD, noe som klart overstiger sektorens median forbruk.

Granges AB

Granges driver aluminiumproduksjon som i sin natur er vannintensiv. Selskapet har gjort betydelige fremskritt på bærekraft, spesielt innen karbonreduksjon. Selskapet bruker fornybar elektrisitet og resirkulert aluminium (42 prosent av metallinnsatsen i 2023) for å redusere energiforbruket. Granges har satt et SBTi-godkjent mål om netto nullutslipp innen 2040. De har også vannforvaltningsplaner på enkelte anlegg, men mangler mål for reduksjon av ferskvannbruk og alternative vannkilder. Selskapet er ledende på dekarbonisering, men har betydelige risikoer knyttet til strenge karbonutslippsreguleringer og vannknapphet.

Cloetta AB

Cloetta utmerker seg på bærekraft, spesielt innenfor emballering og ansvarlig innkjøp. Over 90 prosent av emballasjen er resirkulerbar, og 20 prosent er laget av resirkulerte eller fornybare materialer. Selskapet rapporterer også at all palmeolje de benytter er sertifisert under RSPO segregert forsyningskjedeordning, noe som innebærer sporing på gårdsnivå. Cloetta møter strenge EU-emballasjelover med kvantitative mål for emballasjeforbedring. Imidlertid mangler Cloetta omfattende tiltak for vannbesparende programmer, til tross for at vannforvaltning kan bli en utfordring for selskapet på grunn av vannintensive råvarer.

KLP Aksjefremvoksende Markeder Mer Samfunnsansvar

Hindustan Unilever

Hindustan Unilever har gjennomsnittlige bærekraftspraksiser sammenlignet med globale konkurrenter. Selskapet har en økende utfordring knyttet til plastemballasje, og det er nødvendig å styrke innsatsen for plastgjenbruk. Selskapet bruker noen resirkulerte plastmaterialer, men ligger bak ledende konkurrenter på området. De har også høy eksponering for vannmangel, da de opererer i India, et land med vannknapphet. Selskapet ser ut til å mangle robuste vannbesparende tiltak både internt og hos underleverandører av landbruksprodukter. På den positive siden, er matproduksjonen deres sertifisert til globale standarder som FSSC 22000 og selskapet gjennomfører opplæring i ansvarlig markedsføring.

Uni-President Enterprises CORP

Uni-President har forbedret sitt arbeid med bærekraft, spesielt innen emballasje og vannforvaltning. Selskapet har også et styringssystem som inkluderer etiske retningslinjer og beskyttelse for varsler. Deres emballasjeinitiativer inkluderer reduksjon av plastbruk og post-forbruksgjenvinning, men disse tiltakene er fortsatt i tidlig fase og begrenset til enkelte produktlinjer. Risikoen for vannmangel har blitt redusert, ettersom de har effektive vannbesparende tiltak i sine egne operasjoner. Imidlertid mangler de programmer for robust vannhåndtering sammen med sine landbruksleverandører.

Budimex Spolka Akcyjna

Budimex har sterke bærekraftspraksiser og leder på flere konkurrenter innen bygging av bærekraftig infrastruktur. Selskapet er aktivt innen bygging av anlegg for avfall-til-energi, biomassekraftverk, avløpsbehandlingsanlegg og jernbanens elektrifisering. I 2022 kom omtrent 38 prosent av inntektene fra slike rene teknologiprojekter, betydelig høyere enn bransjegjennomsnittet på 11,1 prosent. Budimex har også muligheter til å styrke sine investeringer i grønn teknologi, selv om de mangler kvantitative mål for videre økning i slike investeringer. Selskapets arbeid med bærekraftig infrastruktur kan bidra til redusert miljøpåvirkning og støtte overgang til en lavkarbonøkonomi.

China mengniu dairy

Mengniu, som er en produsent av meieriprodukter, møter bærekraftsutfordringer knyttet til matsikkerhet og vannforvaltning. Flertallet av selskapets produksjonsanlegg er sertifisert etter FSSC 22000, noe som innebærer råvarerevisjoner og produkttesting og som reduserer matsikkerhetsrisiko. Mengniu har satt mål for å redusere vannforbruket og implementere vannresirkulering. Selskapet har også forbedret sine klimagassutslippsreduksjoner, med målrettede tiltak på flere produktlinjer. Til tross for dette står selskapet overfor utfordringer knyttet til landbruksforsyningskjeden og klimaendringer.

Empresas CMPC

CMPC er ledende innen papir- og emballasjeproduksjon når det gjelder karbonhåndtering. Selskapet har investert betydelig i energieffektivisering, noe som har redusert Scope 1- og 2-utslipp med 9,6 prosent årlig fra 2019–2023. Selskapet har

en bærekraftig skogdriftstrategi, inkludert FSC- og PEFC-sertifiseringer, og har iverksatt vannbehandlings- og resirkuleringsprogrammer for å håndtere risikoen for vannmangel. Den vannintensive driften foregår i områder der vanntilgangen er presset. Dette utgjør en signifikant risiko for produksjonsforstyrrelser.

KLP Obligasjon Global Mer Samfunnsansvar

Johnson & Johnson

Johnson & Johnson, gjennom sine datterselskaper, er engasjert i forskning og utvikling, samt produksjon og salg av en rekke produkter innen helsevesenet. Johnson & Johnson Consumer Health har forpliktet seg til å investere USD800 millioner innen 2030 for å gjøre produktene sine mer bærekraftige. Dette inkluderer å bruke 100 prosent resirkulerbar, gjenbrukbar eller komposterbar plastemballasje og sertifisert resirkulert papir- og papirmassebasert emballasje innen 2025. Selskapet samarbeider også med sykehus i Europa og New Zealand for å resirkulere engangsmedisinske instrumenter, noe som reduserer avfall og fremmer en sirkulær økonomi. De fleste av Johnson & Johnsons produksjons- og forsknings- og utviklingssteder er sertifisert i henhold til ISO 14001 Environmental Management System, noe som inkluderer strenge krav til vannforvaltning. Selskapet har gjennomført tiltak for å redusere vannforbruket i sine produksjonsprosesser. Dette inkluderer optimalisering av vannbruk og gjenbruk av vann der det er mulig, og Johnson & Johnson Foundation har gitt midler til prosjekter som fremmer bærekraftig vannforvaltning og forbedrer vannkvaliteten i ulike regioner.

Walmart Inc

Walmart Inc er verdens største detaljistkjede. Selskapet driver detalj- og grossistbutikker, samt e-handelsnettsteder og mobilapplikasjoner, over hele USA, Afrika, Canada, Mellom-Amerika, Chile, Kina, India og Mexico. Selskapet har iverksatt en rekke tiltak for å fremme bærekraft og redusere sin miljøpåvirkning. De har blant annet flere samarbeidsprosjekter med partnere, der målet er å akselerere integrering av regenerativ jordbrukspraksis for å forbedre jordhelse og vannkvalitet, og samtidig redusere klimagassutslipp (øke karbonbinding i

jorda). Selskapet har også et mål om å beskytte, forvalte eller gjenopprette minst 50 millioner “acres” av land (cirka 200 000 kvadratkilometer) og 1 million kvadratkilometer av hav innen 2030. Dette inkluderer tiltak for å forbedre vannforvaltningen og bevare naturlige økosystemer.

Merck KGaA

Merck KGaA er et globalt selskap som opererer innen helse, livsvitenskap og elektronikk. Selskapet har iverksatt flere tiltak for å beskytte biomangfold og sikre bærekraftig bruk av naturressurser. Merck KGaA setter søkelys på å redusere sine miljøpåvirkninger gjennom ansvarlig ressursforvaltning og energieffektivitet. De overvåker nøye utslipp til luft, vann og jord for å minimere skadelige effekter. Merck KGaA har også forpliktet seg til bærekraftig vannforvaltning, inkludert tiltak for å redusere vannforbruket og forbedre vannkvaliteten. Selskapet støtter prosjekter som fremmer bærekraftig bruk av vannressurser i lokalsamfunnene der de opererer. I tillegg har selskapet satt mål om å oppnå klimanøytralitet innen 2040, med delmål om betydelige utslippsreduksjoner innen 2030. De deltar i Science Based Targets initiative (SBTi) for å sikre at deres klimamål er i tråd med vitenskapelige anbefalinger.

Cie de Saint-Gobain SA

Cie de Saint-Gobain SA er et fransk selskap som designer, produserer og distribuerer materialer og løsninger for bygg og industri. Selskapet er kjent for sine innovative produkter innen glass, isolasjon, keramikk og byggematerialer. Selskapet har omfattende virksomhet innen byggematerialer og industri, og kan dermed ha en negativ innvirkning på biomangfoldet. Risikoene inkluderer blant annet utslipp av forurensende stoffer, avskoging og forstyrrelse av naturområder. De har innført strenge miljøstyringssystemer og retningslinjer for å sikre at deres aktiviteter overholder miljølovgivningen og reduserer miljøpåvirkningen. Selskapet integrerer en biodiversitetskomponent i sine leverandørforpliktelser, spesielt for natur- og mineralressurser. I tillegg har selskapet forpliktet seg til et netto nullutslipp innen 2050, og dette er sertifisert av SBTi.

Oppsummering av stemmegiving

MILLIONER KRONER	ANTALL GENERALFORSAMLINGER	ANDEL STEMTE	ANDEL STEMMER MOT LEDELSE
KLP AksjeGlobal Mer Samfunnsansvar	291	100%	19.7%
KLP AksjeNorden Mer Samfunnsansvar	89	98.9%	9.4%
KLP AksjeFremvoksende Markeder Mer Samfunnsansvar	256	100%	12.7%



KOMMUNAL LANDSPENSJONSKASSE

Besøksadresse:

Dronning Eufemias gate 10, Oslo.

Tlf: +47 23 08 09 30

KLP KAPITALFORVALTNING AS

Post boks 400 Sentrum 0103 Oslo, Norge

Spørsmål om rapporten eller KLPs arbeid
med ansvarlige investeringer kan sendes til

E-post: fond@klp.no

www.klp.no

Sentralbord: 55 54 85 00